

PROGRAM PRAC KOSERWATORSKICH

WYKONANIE PRAC RESTAURATORSKICH ZABYTKOWEJ PŁYTY NAGROBNEJ ZOFII RADWAŃSKIEJ W SIEDLISZCZU

Autor:

mgr inż. Andrzej Janiec

upr. bud. 661/CH/87 w specjalności
konstrukcyjno-budowlanej

upr. rzeczoznawcy mykologiczno-budowlanego
PSMB nr 73/2013

opracował:

mgr inż. Elżbieta Kidaj

Lublin, grudzień 2023

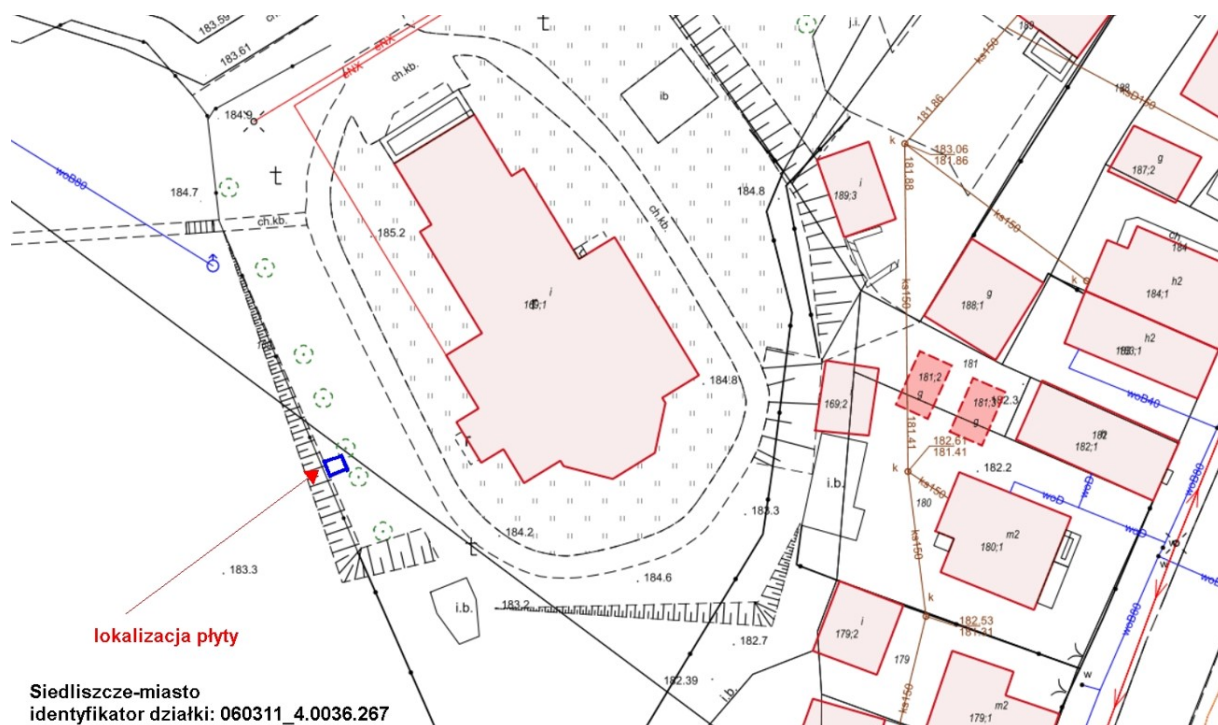
WSTĘP

Przedmiotem niniejszego opracowania jest płyta nagrobna Zofii Radwańskiej w Siedliszczu. Podstawą jego przygotowania jest zlecenie Gminy Siedliszcze.

Celem niniejszego opracowania jest określenie zakresu prac konserwatorskich dla wykonania prac restauratorskich zabytkowej płyty nagrobnej.

OPIS OGÓLNY OBIEKTU

Płyta nagrobna Zofii Radwańskiej zlokalizowana przy kościele parafialnym Parafii Najświętszej Maryi Panny Częstochowskiej w Siedliszczu i znajduje się w posiadaniu Parafii rzymsko-katolickiej w Siedliszczu. Pomnik znajduje się na działce nr.: 060311_4.0036.267

Pomnik powstały z końcem XVIII, połową XIXw. Na cmentarzu znajduje się jedynie płyta nagrobna na podwyższeniu wtórnym. Płyta w formie wydłużonego prostokąta. U góry dwa herby Radwan Godziemba. Poniżej napis zupełnie nieczytelny. U dołu mały krzyżyk. Płyta nagrobna wykonana jest z piaskowca.

Zofia Radwańska urodziła się w roku 1760. Zofia Radwańska z domu Dąbska h. Godziemba. Córką Adama Dominika Dąbskiego i Ewy Podhoreckiej. Wyszła za mąż za Wincentego Antoniego Radwańskiego h. Radwan.

STAN ZACHOWANIA

Nagrobek Zofii Radwańskiej z końca XVIII-połową XIXw. znajduje się na cmentarzu przy kościele parafialnym w Siedliszczu. Nagrobek ma wymiary 175x130cm.

Ogólny stan grobu jest bardzo zły, fundament doznał większościowej dezintegracji na skutek warunków atmosferycznych i rozwijającej się korozji biologicznej. Powierzchnię płyty nagrobnej obiektu pokrywają obfite nawarstwienia biologiczne i chemiczne. W górnej części nagrobku znajdują się dwa herby rodziny Radwan i Godziemba które uległy znacznemu zniszczeniu i zatarciu. Niżej znajduje się napis obecnie zupełnie nieczytelny. W dolnej części płyty nagrobnej znajduje się niewielki krzyż z utraconym lewym ramieniem.

ZALECENIA I WNIOSKI KONSERWATORSKIE

Prace konserwatorskie powinny odbywać się w pełnym zakresie, począwszy od konserwacji technicznej, uwzględniając cechy materiału konstrukcyjnego, poprzez estetykę, dążąc do zachowania stylistyki obiektu. Prace są niezbędne ze względu na zły stan zachowania spowodowany wieloletnią ekspozycją w warunkach zewnętrznych, oraz ze względu na zaawansowaną degradację. Priorytetowa wartość społeczna, oraz powyższe wnioski potwierdzają iż prace konserwatorskie powinny zostać poddane pełnozakresowej konserwacji.

Głównym celem prac konserwatorskich będzie przywrócenie walorów estetycznych dla odpowiedniego odbioru całości obiektu. Równoznacznym celem działań będzie, zaimpregnowanie oraz zabezpieczenie płyty nagrobnej przed destrukcyjnym wpływem czynników klimatycznych.

Obiekt ze względu na stan zachowania oraz, że jego podstawa jest elementem wtórnym powinien zostać na czas prac całkowicie zdemontowany. Płyta nagrobna może być poddana konserwacji na miejscu. Obiekt na czas pracy powinien zostać ustawiony na paletach. Płyta nagrobna zostanie oczyszczona z nawarstwień chemicznych i biologicznych. Poddana dezynfekcji preparatem biobójczymi odsolona metodą migracji do rozszerzonego środowiska. Płyta zostanie nasączona preparatem utwardzającym.

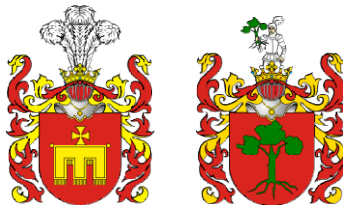
W pierwotnym miejscu zostanie wykonany wykop o głębokości 135cm na nową ławą fundamentową wysokości 15cm ze zbrojonego betonu i ściany fundamentowe wysokości 120cm z bloczków, dopasowana szerokością i do pierwotnego obramowania. Ściany fundamentowe zostaną dodatkowo wyciągnięte ponad wysokości terenu w najniższym punkcie na wysokość 50cm. Zachowując pochylnie płyty nagrobka pod kątem 20-25st. Projektuje się wykonanie izolacji przeciwwilgociowej pionowej i poziomej przed umiejscowieniem płyty nagrobka.

Projektuje się wykonanie po prawej strony od płyty nagrobnej tablicy informacyjnej ze względu na stan zachowania napisów zawierającej napis:

PŁYTA NAGROBNA

Zofii Radwańskiej

z herbami Radwan i Godziemba

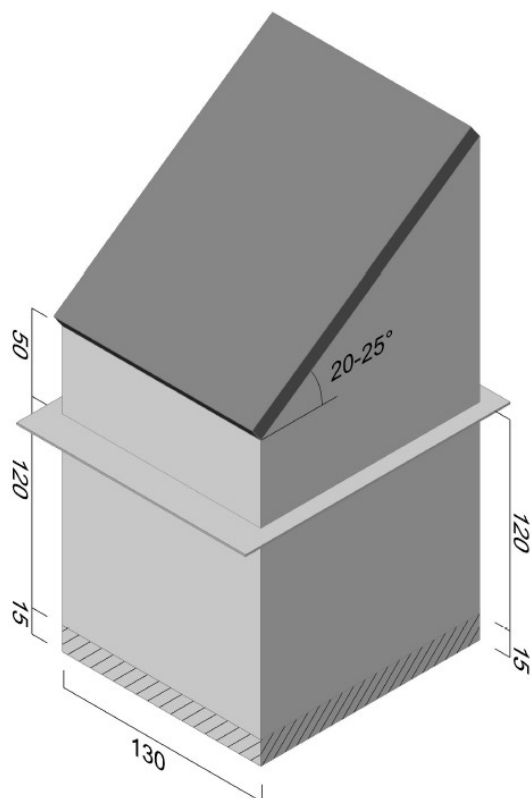
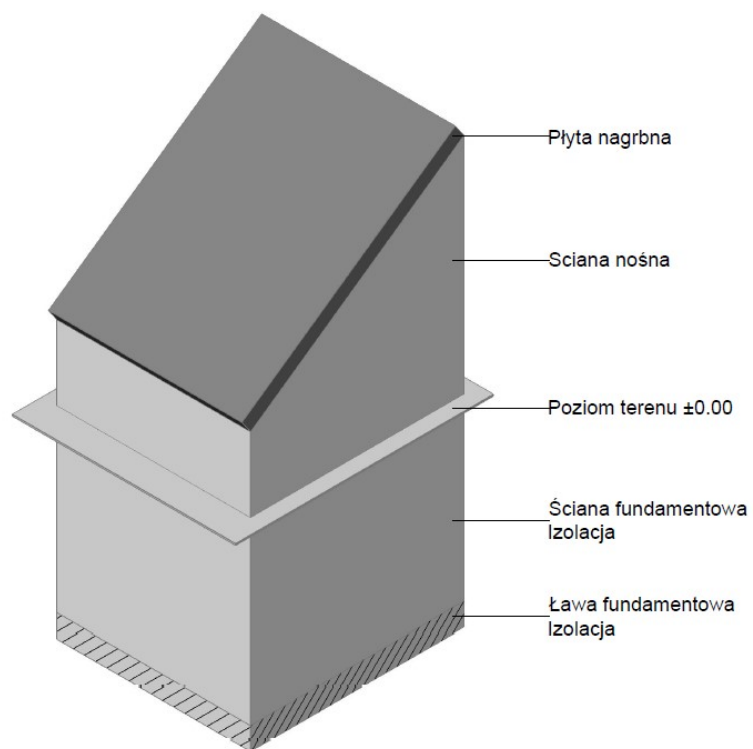
PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

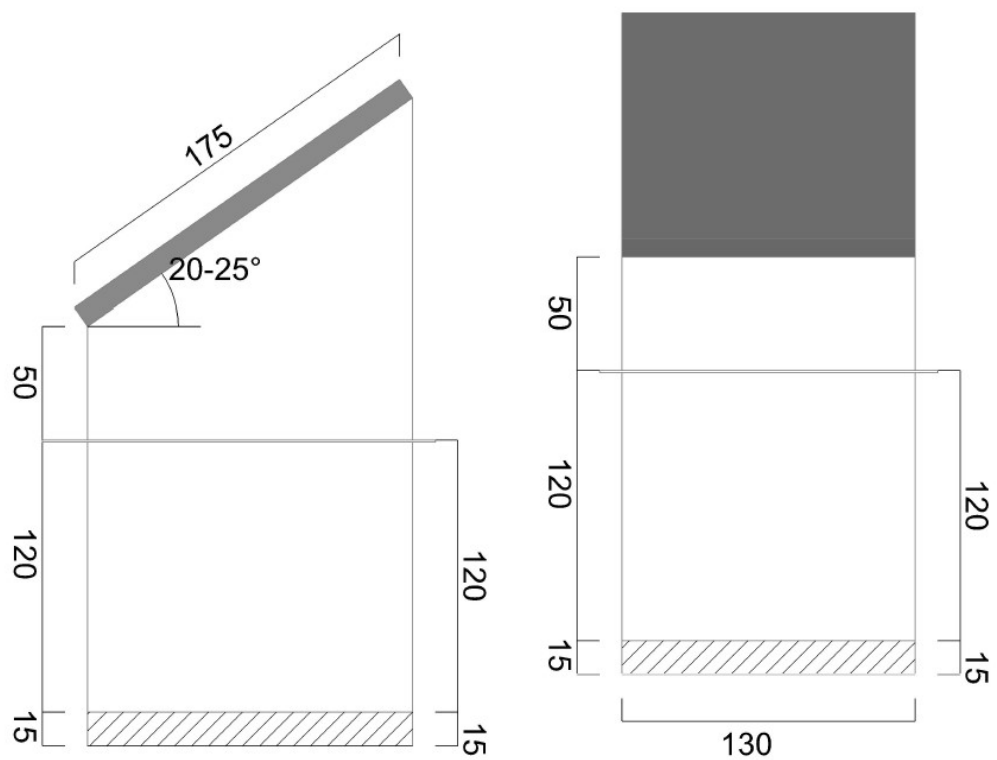
1. Wykonanie dokumentacji fotograficznej i opisowej stanu zachowania przed konserwacją obiektu.
2. Prowadzenie dokumentacji opisowej przebiegu prac oraz fotograficznej w trakcie prac konserwatorskich.
3. Demontaż płyty nagrobnej.
4. Oczyszczenie powierzchni kamienia z nawarstwień powierzchniowych, luźno związanych z podłożem miękkimi pędzlami.
5. Wszystkie elementy nagrobka zostaną oczyszczone z nawarstwień chemicznych i biologicznych oraz poddane dezynfekcji preparatem biobójczym. Dezynfekcja kamienia np. 5% roztworem Preventolu RI 80 w etanolu.
6. Wstępne odczyszczenie obiektu z nawarstwień: ziemia, mech za pomocą szczotek nylonowych.
7. Wstępna dezynfekcja obiektu preparatem np. BFA firmy Remmers.
8. Usunięcie starych zapraw w formie spoin, luźno zalegających nawarstwień.
9. Odsolenie obiektu metodą swobodnej migracji soli do rozszerzonego środowiska za pomocą kompresów z ligniny topowanej pędzlem z wodą destylowaną.
10. Wzmocnienie osypującej się struktury płyty nagrobnej, np. preparatem KSE 300/KSE 100 firmy Remmers, (iniekcje przy użyciu strzykawek kroplówek, lub z pędzla i rozpylaczy).
11. Uzupełnienia ubytków kamienia z zastosowaniem fabrycznych mas mineralnych renowacyjnych np. (Restauriermortel Remmers) modyfikowane pigmentami mineralnymi. W przypadku znacznych różnic kolorystycznych dopuszcza się scalanie kolorystyczne (np. Historic Lasur-Remmers).
12. Oczyszczenie oraz rekonstrukcja inskrypcji oraz odpowiednie ich zabezpieczenie przed wpływem warunków atmosferycznych.
13. Wykonanie wykopu o głębokości 135cm
14. Wykonanie ławy fundamentowej z betonu zbrojonego o wysokości 15cm.
15. Wykonanie ścian fundamentowych o wysokości 170cm i 27cm z bloczków.
16. Wykonanie na ławie fundamentowej i ścianie fundamentowej izolacje przeciwwilgociowej pionowej i poziomej.
17. Zasypać wykop powstały na czas murowania i wylewania fundamentu.

18. Osadzić płytę nagrobka na wysokości 50cm w najniższym punkcie i pod kątem 20-25°.
19. Parokrotna hydrofobizacja preparatem np. Funcosil SL, firmy Remmers.
20. Po prawej stronie od płyty nagrobnej wykonać fundament pod tablice informacyjną.
21. Umieścić tablicę informacyjną.
22. Najbliższą przestrzeń wokół fundamentu zasypana np. tłucznem piaskowcowym jednolitej frakcji na agrowłókninie.
23. Opracowanie dokumentacji końcowej.

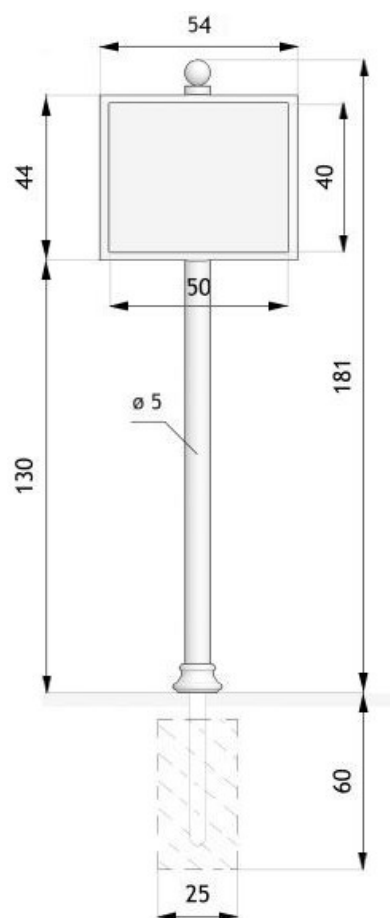
CZĘŚĆ RYSUNKOWA

Montaży płyty nagrobnej i utwardzenia fundamentu

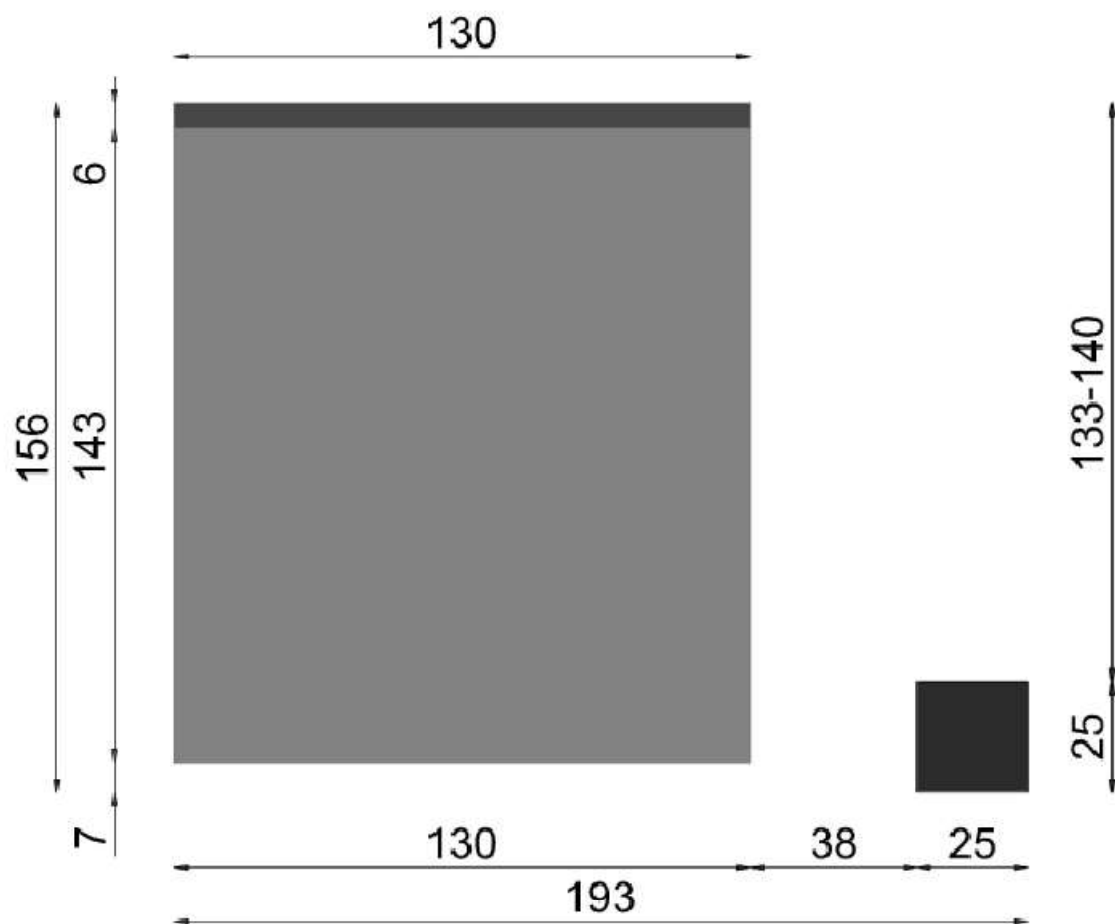

Tablica informacyjna

Ulokowanie tablicy informacyjnej względem umiejscowienia płyty nagrobnej

CZĘŚĆ FOTOGRAFICZNA

Decyzja w sprawie wpisania dobra kultury do rejestru zabytków

**PAŃSTWOWA SŁUŻBA
OCHRONY ZABYTKÓW
ODDZIAŁ WOJEWÓDZKI
22-100 CHEŁM
ul. Piłsudskiego nr 63, skrz. poczt. 37
tel. 559-72**

Chełm, dnia 22 grudnia 1993 r.

**URZĄD GMINY
w Siedliszczu**
Wpłynęło dnia 13.01.94
Nr .....
Termin 2.....

Ldz. PSOZ II - 6241/19/93.

Nr rejestru B - 71

DECYZJA

w sprawie wpisania dobra kultury do rejestru zabytków

Na podstawie art. 5 pkt 3, art. 8 ust. 1 pkt 2 i art. 14 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 15 lutego 1962 r. o ochronie dóbr kultury i o muzeach (Dz.U. Nr 10, poz. 48 i z 1983 r. Nr 38 poz. 173) oraz art. 104 kpa, w wyniku postępowania administracyjnego przeprowadzonego ~~XXXXXX~~ na wniosek*)

X) Nowelizacja ustawą z 19.07.1990 r. (Dz.U. Nr 56, poz. 322)

proboszcza parafii rzymskokatolickiej w Siedliszczu

o r z e k a m:

wpisać do rejestru zabytków województwa pod numerem rejestru	następujące dobro(a) kultury:
B - 71	ruchome: dobra kultury w kościele parafialnym pw. Matki Bożej Częstochowskiej w Siedliszczu, zgodnie z załączonym wykazem obejmującym pozycje od 1 do 5, stanowiącym integralną część de- cyzji.

~~XXXXXXXXXX~~
w granicach**)

*) Niepotrzebne skreślić.
**) Dotyczy zabytków nieruchomych.

Uzasadnienie

Przedmioty z XVIII i pierwszej połowy XIX wieku, wchodzące w skład wyposażenia ruchomego kościoła są dziełami sztuki, posiadającymi znaczną wartość artystyczną, historyczną i dokumentalną dla historii sztuki, stanowią elementy tradycyjnie związane z obiektem i wieloletnią historią tutejszej parafii, jak również złożonymi losami kościoła katolickiego na Chełmszczyźnie.

Od decyzji niniejszej przysługuje stronom — na podstawie art. 127 § 1 i art. 129 § 1 i 2 kpa — odwołanie do Ministra Kultury i Sztuki w terminie 14 dni od jej doręczenia, za moim pośrednictwem.

pieczęć
okrągła

podpis i pieczęć WKZ

Załączniki:

1. Karty ewidencyjne
zabytków ruchomych
2. Pouczenie o skutkach
wpisu do rejestru zabytków

WOJEWÓDZKI
KONSERWATOR ZABYTKÓW
Zygmunt Gardziński
mgr Zygmunt Gardziński

Otrzymują:

1. Proboszcz parafii rzymsko-
katolickiej w Siedliszczu
2. Wójt Gminy w Siedliszczu

Do wiadomości:

1. Ośrodek Dokumentacji
Zabytków w Warszawie

PAŃSTWOWA SŁUŻBA
OCHRONY ZABYTEKÓW
ODDZIAŁ WOJEWÓDZKI
22-100 CHEŁM
ul. Łaskarza nr 58, str. pocz. 37
tel. 559-72

Załącznik do decyzji Dział B -
- 71, znak PSOZ II - 6241/19/93,
z dnia 22 grudnia 1993 roku,
w sprawie wpisu do rejestru za-
bytków, ruchomych dóbr kultury
w kościele parafialnym pw. M.B.
Częstochowskiej w Siedliszczu.

1. OBRAZ - MATKA BOŻA NIEPOKALANA wraz z SUKIENKĄ - późny/ barok,
2 połowa XVIII wieku, olejny na płótnie rozciągniętym na desce,
wymiary: 183 x 88 cm. sukienka - drewniana, przykrywa szaty M.B.
połączana i posrebrzana.
2. KRUCYFIKS - w stylu ludowym, 1 połowa XIX wieku, drewno rzeźbione,
polichromowane, wysokość krzyża - 112 cm. pasyjki - 43 cm.
3. KIELICH Z PATENĄ - rokoko, 2 połowa XVIII wieku, srebro trybowane,
złocone, wysokość - 20 cm.
4. KIELICH Z PATENĄ - późny barok, przełom XVIII i XIX wieku, biały
metal, połączany, wysokość - 20 cm.
5. PŁYTA NAGROBNA ZOFII RADWAŃSKIEJ Z HERBAMI RADWAN I GODZIEMBA -
- na placu przyległym do kościoła, z przełomu XVIII i XIX wieku,
w formie wydłużonego prostokąta z piaskowca, wymiary: 175 x 130 cm.

Karta Zabytku

Nr		A B C D E F G H I J K L M N O P R S T U V W X Y Z															
1. Określenie zabytku		PEYTA NAGROBNA Zofii Radwańskiej z herbami Radwan i Godziemba.										2. Materiał, technika		11. SIEDLISZCZE			
												piaskowiec		Chełm			
3. Styl		4. Czas powstania		5. Autor, szkoła, warsztat		6. Wymiary: wys., szer., dług.		7. Insc		Siedliszcze		gmina		lubelskie			
-		k.XVIII, poł.XIX/??		-		175 x 130 cm		-									
8. Historia																	
9. Opis przedmiotu, sygn. napisy																	
Płyta w formie wydłużonego prostokąta. U góry dwa herby: Radwan i Godziemba /znacznie zatarte/. Niżej napis obecnie zupełnie nieczytelny. W dołu mały krzyżyk.																	
12. Miejsce zachowania																	
Cmentarz przy kościele parafialnym pw.Wniebowzięcia NMP.																	
13. Właściciel, jego adres																	
Parafia Rzym.-Kat. w Siedliszczach																	
14. Udośćpanienie																	
stałe																	
15. Data i nr rejestru																	
16. Akta																	
10. Źródła i bibliografia																	
18. Ikografia i negatywy fotograficzne																	
fot.Ferdynand Orzechowski																	

Nr		Z Y X V U T S R P O N M L K J I H G F E D C B A															
18. Stan zachowania i potrzeby konserwatorskie		Stan zły - zatarta, napis b.trudny do odczytania. Krzyżyk z utraconym lewym ramieniem.										Data i stanowisko dokonującego opisu		19. Przeprowadzone prace konserwatorskie			
												Vn 19 k		Wykonawca			
												mgr Hanna Orzechowska					
20. Uwagi		Napis nieczytelny										21. Założył kartę		22. Sprawdził dnia			
												H. Orzechowska		17.01.1980			
												5/X 1985 r.		Uzupełnił: A.Eronick			
														B. Stawicki			